

Till

Högsta förvaltningsdomstolen

HÖGSTA FÖRVALTNINGS-
DOMSTOLEN
Bered Enhet 2

INKOM: 2020-04-28
MÅLNR: 6724-19
AKTBIL: 11

Mål nr 6724-19

Kriminalvården ./ Kim Eriksson Sirawan
om **straffidsberäkning**

I egenskap av ombud för Kim Eriksson Sirawan får jag med anledning av Högsta förvaltningsdomstolens föreläggande av den 3 april 2020 anföra följande.

INSTÄLLNING

Kriminalvårdens ändringsyrkanden bestrids.

YRKANDE FÖR EGEN DEL

Kim Eriksson Sirawan yrkar ersättning för rättegångskostnader med ett belopp som senare kommer att anges, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dag för dom tills full betalning sker.

GRUNDER

I första hand görs gällande att Kammarrätten i Stockholm har gjort en korrekt bedömning.

I andra hand görs gällande att Kriminalvårdens beslut om strafftid strider mot Sveriges internationella åtagande med Thailand enligt; Avtal med Thailand om samarbete rörande verkställighet av straffrättsliga påföljder, SÖ 2004:24. Strafftidsbeslutet bör verkställas i enlighet med avtalet.

Yrkandet om rättegångskostnader grundar sig på 8 § rättshjälpslagen (1996:1619) samt 2 kap. 11 § 2 st. regeringsformen (1974:152), nedan RF samt artikel 6.1 Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, nedan EKMR.

UTVECKLING AV TALAN

Förstahandsgrund

Kammarrätten i Stockholm har gjort en korrekt bedömning. Kriminalvården har utan stöd i lag fastställt Kim Eriksson Sirawans strafftid till 21 år och 3 månader. Med anledning av att det saknas bestämmelser i svensk rätt om uttalade tidsgränser vid sammanläggning av fängelsestraff ligger det närmast till hands, att såsom Kammarrätten har anfört, beakta rättsliga principer som förutsebarhet och likabehandling vid ett beslut om strafftidsberäkning. Vid en strafftidsberäkning går det inte att isolerat titta på 25 § lag (1974:202) om beräkning av strafftid m.m., (nedan StidL) utan att också beakta reglerna i brottsbalken som utgör en integrerad del av det svenska straffsystemet.

Enligt 26 kap. 1 § BrB framgår att fängelse bestäms för viss tid eller livstid. Vidare framgår av 26 kap. 2 § BrB att fängelse på viss tid inte får överstiga 18 år när fängelse utdöms för fler än ett brott. Det framgår även i förarbetena att det längsta tidsbestämda straffet som får utdömas är 18 år.¹ I Kim Eriksson Sirawans fall är det aktuellt med verkställighet av fängelse för fler än ett brott, varpå den maximala tiden som kan utgå enligt brottsbalkens regler är 18 år.

¹ Prop. 2008/09:118 s. 31 och s. 38.

Lagstiftaren är tydlig med vilka maximitider som gäller för fängelsestraff på viss tid. Om inte Kriminalvården vid beräkning av strafftidsbeslut beaktar brottsbalkens bestämmelser om fängelse, kan situationer uppstå där lika fall behandlas olika, vilket skulle strida mot principen om likabehandling enligt RF 1 kap. 9 §. Det kan heller inte anses förenligt med principen om förutsebarhet att det inte finns en uttrycklig övre gräns för Kriminalvårdens beslut om sammanläggning av straff.

Kammarrätten har gjort en korrekt bedömning när rätten funnit att det inte kan anses vara förenligt med grundläggande straffrättsliga principer att sammanlägga fängelsestraff på viss tid i strafftidsbeslut utan att tillämpa en övre gräns för strafftiden. Med anledning av att StidL inte stadgar en sådan gräns bör vägledning sökas i brottsbalkens bestämmelser. Det saknas därför förutsättningar för Kriminalvården att vid sammanläggning av fängelsestraff på viss tid fatta strafftidsbeslut där den sammanlagda strafftiden överstiger 18 år.

Kriminalvårdens beslut strider därtill mot artikel 5 EKMR. Europadomstolen har i ett flertal mål slagit fast att oavsett om en bestämmelse inte missbrukas, kommer den att betraktas som ett brott mot artikel 5 för det fall; bestämmelsen inte är tillgänglig, förutsebar och innehåller garantier mot risken för godtycklighet.² Se bland annat Baranowski mot Polen av den 28 mars 2000, Jecius mot Litauen av den 31 juli 2000, Wloch mot Polen av den 10 maj 2011 och Benham mot Storbritannien av den 10 juni 1996. Sammantaget utgör Kriminalvårdens beslut om sammanläggning av Kim Eriksson Sirawans fängelsestraff en godtycklig bedömning som inte är förutsägbar. Därmed står Kriminalvårdens beslut i strid mot artikel 5 EKMR.

² M Macovei, A guide to the implementation of Article 5 of the European Convention of Human Rights, Human Rights handbook, No. 5. s. 14-15. Se: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007ff4b> Hämtad den 28 april 2020.

Andrahandsgrund

I andra hand görs gällande att Sveriges internationella åtaganden med Thailand ska respekteras enligt avtal med Thailand om samarbete rörande verkställighet av straffrättsliga påföljder, SÖ 2004:24³. Kriminalvården har i sitt beslut av den 20 februari 2019 valt att helt bortse från åtagandet genom att parallellt verkställa olika fängelsestraff.

Förvaltningsrätten konstaterade att ett parallellt verkställande av fängelsestraff inte strider mot Sveriges åtaganden gentemot Thailand då fullgörandet av påföljden enligt artikel VI 1 p SÖ 2004:24 ska verkställas enligt mottagandelandets lagstiftning och förfaranden. Laglig grund för ett parallellt verkställande finns inte i svensk rätt. I svensk rätt utgör 19 d § StidL grund för att fängelsestraff ska konsumera straff från annan dom. Enligt 25 § StidL som visserligen utgör grund för sammanläggning av straff men innebär inte en laglig grund för ett parallellt verkställande. Inte heller 26 kap. 8 § BrB utgör en grund för en sådan ordning. Ett parallellt verkställande av Kim Eriksson Sirawans fängelsestraff strider således mot nämnda bilaterala överenskommelse då beslutet inte har någon laglig grund i svensk rätt. Förvaltningsrättens bedömning av att verkställigheten av det fängelsestraff som Kim Eriksson Sirawan har dömts till genom Svea hovrätts dom den 26 februari 2010 i mål nr B 5606-09 och B 9830-09 har påbörjats är därmed felaktig. Åtagandet som den svenska regeringen har lämnat till Thailand innebär att Kim Eriksson Sirawan ska fortsätta verkställa den thailändska domen. Verktälligheten av Svea hovrätts domar påbörjas därför den 18 juni 2022 vilket föranleder att dessa domar preskriberas i enlighet med 35 kap. 8 § BrB.

Angående rättegångskostnader

Enligt 7 § rättshjälpslagen (1996:1619) får rättshjälp beviljas om den rättssökande behöver juridiskt biträde utöver rådgivning och detta behov inte kan tillgodoses på

³ Se även SÖ 1990:35.

annat sätt. Av 8 § rättshjälpslagen framgår att rättshjälp endast får beviljas om det med hänsyn till angelägenhetens art och betydelse och omständigheterna i övrigt är rimligt att staten bidrar till kostnaderna. Det faktum att ärendet numera handläggs av Högsta förvaltningsdomstolen torde innebära att målet har sådan art och betydelse att rättshjälp ska beviljas.

Rättshjälp bör därtill beviljas med hänsyn till artikel 6 EKMR. Frågan om artikel 6 EKMR innebär ett krav på rättshjälp har fastslagits i ett antal avgöranden från Europadomstolen där de främst tagit sikte på fyra olika kriterier.⁴ Det första kriteriet är vikten av vad som står på spel för den enskilde (se bland annat Steel och Morris mot Storbritannien av den 15 maj 2005 och P,C och S mot Storbritannien av den 16 oktober 2002. I Kim Eriksson Sirawans fall är det flera år i fängelse som står på spel. Det andra kriteriet är komplexiteten i relevant lag eller förfarande (se bland annat Airey mot Irland dom av den 9 oktober 1979). I Kim Eriksson Sirawans fall handläggs ärendet numera av Högsta förvaltningsdomstolen vilket torde innebära att ärendet är komplext. Det tredje kriteriet som den inhemska domstolen ska titta på är huruvida den enskilde har förmåga att representera sig själv effektivt (se bland annat McVicar mot Storbritannien dom av den 7 augusti 2002 samt Steel och Morris mot Storbritannien av den 15 maj 2005). Det fjärde och sista kriteriet är förekomsten av ett lagstadgat krav på juridisk representation (se bland annat Airey mot Irland dom av den 9 oktober 1979 och Gnähore mot Frankrike dom av den 17 januari 2001). Med anledning av Europadomstolens kriterier bör Kim Eriksson Sirawan beviljas rättshjälp.

Bestämmelsen i 2 kap. 11 § 2 st. RF är utformad efter artikel 6.1 EKMR och anknyter till de grundläggande principer som anges där, bl.a. att parterna ska vara likställda i processen.⁵ Någon begränsning till sådana fall där prövningen avser civila rättigheter

⁴ Guide on article 6 – Right to a fair trial, s. 32. se
https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf hämtad den 28 april 2020.

⁵ se prop. 2009/10:80 s. 156 ff.

eller skyldigheter - en begränsning som finns i artikel 6.1 i Europakonventionen - gäller inte enligt regeringsformens bestämmelse.⁶ Grundlagsbestämmelsen har alltså ett vidare tillämpningsområde genom att den gäller alla rättegångar i domstol. Regeringsformens krav på en rättvis rättegång får därför anses gälla Kriminalvårdens handläggning av omprövning avseende strafftidsbeslut, som har flera inslag av rättskipning, varpå rättshjälp bör beviljas.

Det skulle i vissa fall strida mot grundlagsbestämmelsen om den enskilde inte ges rätt till ersättning av staten för sina rättegångskostnader i ett mål om strafftidsbeslut. Med hänsyn till det sagda måste av bestämmelsen i 2 kap. 11 § 2 st. RF anses följa att om en enskild vinner en begäran om överprövning avseende strafftidsbeslut ska denne ha rätt att under vissa förutsättningar få ersättning av staten för dennes rättegångskostnader, se bland annat NJA 2015 s. 374 och Högsta domstolens mål nr Ö 5734-19. Mot bakgrund av ovanstående bör yrkandet om rättegångskostnader beviljas.

Stockholm den 28 april 2020

Harri Keränen

Advokat

⁶ se a. prop. s. 161.